

اهداف و مراحل تربیت عرفانی از دیدگاه آیت‌الله سعادت‌پروور

مصطفی همدانی*

چکیده

تربیت دینی و اخلاقی از رهیافت‌هایی هستند که در فلسفه تعلیم و تربیت معاصر کم و بیش دارای جایگاهی مشخص هستند اما تربیت عرفانی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. این نوشتار، کشف اهداف و مراحل تربیت عرفانی براساس نظریات تربیتی عارف واصل، مرحوم آیت‌الله سعادت‌پروور در تألیفات عرفانی ایشان را عهده‌دار شده و در این راستا از شیوه توصیفی-تحلیلی، بهره می‌برد و بیست و چهار جلد کتاب عرفانی و تربیتی ایشان را مورد مطالعه قرار داده است. مرحوم استاد سعادت‌پروور، در این آثار عرفانی با روش‌های اجتهادی در متن قرآن و حدیث، اهداف و مراحل تربیت عرفانی را براساس قرآن و حدیث و نه اقوال عارفان بنا نهاده است.

در نظام تربیت عرفانی که بر سیر و سلوک و طی منازل یعنی حرکت درونی انسان مبتنی است، اهداف با مراحل تربیتی انطباق دارند. بنابراین، اهداف تربیت از منظر استاد سعادت‌پروور در دو بخش تبیین شده‌اند: اول، هدف غایی به‌عنوان مرحله نهایی سلوک که عبارت است از عبودیت کامله و با تعابیری چون تجلی ذاتی، فنای فی الله و بقای بالله و مقام محمدی، مقام جمع، مقام احدیت و... از آن یاد می‌شود و نتایج این تحقیق نشان داده است که تفاوت این مفاهیم تنها به اعتبار است؛ دوم، اهداف واسطه‌ای به‌عنوان مراحل پیش از مرحله نهایی که از ترک گناه شروع شده و به تجلی توحید اسما و صفات ختم می‌شود.

واژگان کلیدی: آیت‌الله سعادت‌پروور، عرفان، تربیت عرفانی، اهداف تربیت عرفانی.